

SZEMLE

V A L A M I Ú J A N A P A L A T T

Azt mondtuk: „...a nacionálszocialista uralom a mammut-tőkések uralma... Hitler csupán eszköz a burzsujok kezében...“ És idéztük Lenint.

Láttuk ugyan, hogy a „burzsujok“, a „részvényesek“, a „semmittevő szelvényvagdosók“ — hatszázalékos osztalékot, nem a tőzsédn, hanem az állam rendeletében megállapított hatszázalékos osztalékot kapnak „részvényeik“ után s közben sofförködnek, esztergálnak és adminisztrálnak, sorbaállnak a cukor-adagért, (ha nem tartoznak az állam — illetve pártgépezethez), fiaik a frontokon pusztulnak, ők pedig a kapitalista (imperialista) háború bombaszőnyege alatt.

Láttuk, hogy a „gyáros“ az államnak, vagy az állam részére termelő másik „gyárosnak“ szállít. rendeletileg megállapított áron, miközben paragrafus szabja meg a nyersanyag árát, minőségét, a termékek minőségét, mennyiségét, árát, elosztását, fogyasztását (jóllehet. eleinte még volt paragrafusmentes mosópor és ruhaakasztó, később már az sem nagyon), hogy a munkás bérét nem a „munkapiac“ szabad kínálat-kereslet, „tartaléksereg“, szervezett kínálat, szervezett kereslet, sztrájk- és lokaut-lehetőség szabja meg. hanem — a kormány.

Azt mondtuk: „...a tőkés birtokolja a termelő eszközöket, tehát övé az államhatalom is; miután övé a hatalom, annak megdöntéséig — amire kizárólag a munkásosztály hivatott — senki el nem veheti tőle tulajdonát, a termelő eszközöket. Ha egyesek el is vesztik vagyონukat, az osztállyal ez majd — csak a kisajátítók kisajátításának nagy ünnepe történik meg. A munkásnak csak munkaereje van s mivel élnie kell, eladja munkaerejét, ezt a különös árút, de árút, eladja a tőkésnek. Ez így van a tőkés rendszerben és így lesz egész a szocializmusig...“

Láttuk ugyan, hogy nincs szocializmus, hogy nem a termelők határozzák meg termékeik sorsát, de láttuk azt is, hogy nincs már tőkés sem, aki szabadon rendelkezik vagyónával a termelő eszközökkel; láttuk, hogy a tőkések nem vásárolnak munkaerőt hanem az államtól kapnak rabszolgákat, hazai fél-rabszolgákat és rabszolgánál is rabságosabb külföldi rabokat — és azokkal termelnek.

Azt mondtuk: Háború! Kivételes állapot! Nem szabad belőle olyan következtetéseket levonni, amelyek új fejlődési szakaszra mutatnak, amelyek a gazdasági-társadalmi viszonyok minőségileg új alakulását jellemzik. Pedig láttuk: hogy a rendszer már nem képes árút termelni, hanem csak katonái és alkalmazottai „szükségeit“ fedezi, kalóriákban kifejezett tudományos pontossággal; a rendszer alig érdekli az árú-piac, az idegen piacok elhódítása, tőkebefektetés. A rendszer ökonómiáját már csak maga a hódítás, az emberirtás — csak a

háború érdeklő. Ez a rendszer úgy már nem képes önmagát újratermelni, hogy szabad árút termel. Már csak úgy tudja magát újratermelni, ha háborút termel. Az értéktöbbletből már nem profit, nem majonézes fácánpecsenye, brokátselyem, báli ruha és nizzai nyaraló terem a részvénytulajdonosok, a burzsujok számára, hanem löpor, rendőrség és Göbbelsz — háború! A háború — hideg vagy tüzes — immanens alkotóeleme a rendszernek, nem kivételes állapota.

Láttuk a rendszer gazdasági alkatát és gépezetét: az óriási társadalmi és műszaki munkamegosztást, az „egyéni vállalkozói kezdeményezés”-nek már csak történelmi emlékeit, a mindent meghatározó s a tapasztalatokkal tudósok által kisajtolta műszaki, munkaszervezési, kommerciális, reklám, propaganda stb. szabványok világát. Láttuk tizezrek termelését egy üzemben, százezrekét egy vállalatban, tizmilliókét egyetlen terv — haditerv — szerint.

A z t m o n d t u k : itt csak egy lépés kell, csak egy kis — de mégis, mint a világtörténelem, oly óriási lépés szükséges, s már a szocialista gazdasági rendszerrel, tehát a dolgozók, a humánium, az Ember világával állunk szemben.

Álltunk az Ember totális tagadása előtt.

Álmodoztunk az Ember totális afirmációjáról és harcoltunk konkrét ellenfelek ellen — tömeggyilkosok, hazaárulók, emberi méltóság — és liliomtiprók, kínpadon-hittérítők, csesemősütők, uniformizált, gépesített — és szabványozott fenevadak ellen.

A z t m o n d t á k : istenítélet, nyolcadik csapás, apokalipszis.

A z t m o n d t u k : „... az imperializmus fejlődési szakaszán, amikor a világpiac már fel van osztva, végsőkéig feszül az ellentét a gyarmatokat és félgymatokat birtokló és igénylő hatalmak között... ez az imperialista háborúk korszaka... a proletáriátus ereje is mindezzel párhuzamosan duzzad... az imperializmus láncza ott szakad meg a proletár forradalom kardcsapása alatt, ahol a leggyengébb. A proletár forradalom és proletár diktatura felszámolja a tőkés rendszert és megalapozza a szocializmust.”

E m l é k e z t ü n k : a győzedelmes proletár-forradalom színhelyén megpattant egy láncszem. Új, nagy, távlatos-programmos imperialista-ellenes tényező jött létre.

T a n u l t u k : az imperialista hatalmak ellentéte mellett új, harmadik tényező lépett a történelem porondjára és ezentúl, mindennek előtt, vele kell számolnunk. Sőt, az imperialista háborúnak, ha majd bekövetkezik, új jelleget ad e harmadik tényező, a szocializmus tűzfészeke.

L á t t u k : Eszményországban százezrek adják meg magukat, felfegyverzett milliók esnek fogságba. (Jugoszláviában is.)

M o n d t u k : nálunk hanyatló társadalom, szúrágta államgépezet. Eszményországban békeszeretet, készültség...

K é t e l y : készültség egy lángban álló világ közepette, kényszeredetten mosolygó és nyíltan fogvicsorgató szomszédok mellett?!

K é t e l y : megelégedett, tehát rendszervédő százezrek, egészséges irányítógépezet — megadja magát?!

Kételyek.

E l n y o m o t t k é t e l y e k : Két évtized eszményeiről lemondani?! A győzelem, a szabadulás, az élet reményéről lemondani?! A jövőről, egy tiszta, szép emberi jövőről, e g é s z e n s a j á t h a z á r ó l lemondani?! — Nem!

Inkább visszafojtott kételyek. Inkább vakbuzgó hitel.

Képek: Eszményország babérkoszorús, virágunkkal hintett katonái, állati hevületben, hohérokkinozta, pribékek karmaiból menekült szüzeink körül tülekedve feldöntik a diadalkapukat, amiket hálánk és szeretetünk emelt felvonuló hadoszlopaik útján, s a szabadságharcban elesett hőseink felkínált, anyakézzel elsímított, anyaszívvel melegített ágyaiba belerondítanak a hősök, özvegyeit trágyadomb-rejtekebe rémítik.

Tudtuk: a dóni kanyarban, halálon keresztül, Eszménysereghez pártolt bosszúvágó, szabadságszomjas fiainkat fegyvertelen hagyták, éhhalálba, kórságba hajszolták.

Láttuk: orosz istenek, orosz alistenek orosz pótistenek, orosz ősisztenek. Népek, alnépek, pótnépek, utónépek. Orosz érdemek, egyéb hálák. Orosz hősi legendák — egyéb jámbor ódák. Orosz univerzális követendő példák — jugoszláv s egyéb halvány kópiák.

Láttuk: hitszegés, barátságtiprás, eszménytíprás, ökölrázás, „jaj nektek“ — propaganda; majd asztaltáncoltatás, szellemidézés, boszorkányégetés; tehetetlenség, tudatlanság, **tehetségtelenség**; tartárjárás, nyomorvetés. Százezer átok, kétszázmillió rabság.

Azt mondtuk volt: „Két részre bomlott a világ: imperialista hatalmak. belső ellentétektől marcangolt tömbjére — és a haladás, a kapitalizmus-rombolás táborára, Nyugat-Kelet világára, a kapitalizmus (imperializmus) — és a proletár forradalomban megdöntött kapitalizmus világára. Hol is lehet a haladó emberek helye?! Aki egyiknek ellensége, a másiknak híve.

Közben új világok szabadultak fel Délkeletázsiban és az arabok nem hajlandók még csatlósok sem lenni.

Közben a kirgizek orosz kalifák papucsát csókolják s Dzsingisz kán törzseket, népeket hontalanít.

Itt beduinok kőolajforrásokat sajátítanak ki a kisajátítóktól. ott kisajátított román kőolajmunkásokból a hitet sajtolják ki, az utolsó cseppig.

Burmában szocializmust építenek amerikai tőkésék pénzén is, Jugoszláviában bunkerokat a boszorkányégetők támadása ellen, közben Amerikában Macaran-Torquemada megátkozza a Burmának, Jugoszláviának szánt dollárokat, és boszorkányokat hajszol az Egyesült Nemzetek üvegpalatójának folyosóin.

Valami új van a nap alatt!

(És régi, kikopott szillogizmusok.)

Sokan, tört iránytűvel, hitehagyottan, világfájdalommal s önmagunknak fájva, hamupipókeségben töprengtünk: kotlottunk a rég kikelt tojásokon. S vagy elkárhoztunk vagy a néppel, a „lé tartotta szógák“ konokhitű seregével, kábultan, majd észretérve, sodródunk új, pirkadó horizontok felé.

S újból harcoltunk, tényekkel és hittel (t u d á s n é l k ü l) konkrét ellenfelek ellen:

— méregkeverők, hazug hittérítők, útonállók, határ villongók, áskálódók, gyujtogatók, hitet parancsoló hitetlen, tudást mímelő bárgyú pocakosok, világarulók, eszményrombolók, álmessiasok, hajcsárok, népsors-kalmárok, történelemfékezők ellen.

Valami új van a nap alatt.

Új valóság és új értelme a létnek.

Új küzdelmek, csaták, vércseppek, győzelmek.

Új ellenfél, új fegyvertársak; új kórságok, veszedelmek.

A régi fegyverek muzeumba kerültek s jaj annak, aki onnan ráncigálja elő őket szélmalom-rohamra.

A régi receptek nem gyógyítanak; nagy, ünnepi kalács sem kel meg útmutatás szerint.

Jaj az olyan társadalomnak, nemzetnek, amely mellőzi a tudomány utolsó szavát; jaj az olyan harcos seregnek, amely hadászataiban egy le-tűnt világ képével számol.

L a p o z g a t o k : szürke, szürke borítólapok. Sok szürke cím. A piros füzet-jelzés — „Kommunista Szemle“ — is csak azért új, mert hát éppen új.

L a p o z g a t u n k s r é v e d e z ü n k : lesz már egyszer új szó, új dolgokról?

L a p o z g a t u n k é s o c s ú d u n k : szürke lapok alatt, fölött mögött, között — dacos, új, lüktető, rakoncátlan, igaz eszmék. Intellektuális vidámság: „Lám, pajtás, az ott a hétfejű sárkány, most éppen emészt (tudjuk ám a fiziológiáját. . .), amott a zöld pázsiton (napsugártól tudod, fotoszintetizál) új ivású fehér báránycsák legelnek (együgyű ártatlan gyapjú-barázdák), ott hatyú a tavon (az csak szép — bár él és anyagcserél). A zivatarok ni, arról jönnek most már, s neked nincs mitől félned, ha akarod“.

Lapozgatunk és tanulunk, s máris oly jók — mert nem tudatlanok — vagyunk.

„Mi bátran szembenéztünk az új (de az újban is régi) világ jajra-torzult, de ábrándos képével; új meglátások szárnyán, vakmerő végig-gondolással, üldözőbe vettük az apró s nagy multak képzet-fantómjait — és megújhódtunk“. (1951, 1952, 1953. . .).

„A mi trecentónk is a klasszikusok szépe, o k a felé fordítja ábrázatát vadonatúj, üde-szép művet alkot — s a Mesterek igazába veri a cölöpöket,.. (1951, 1952, 1953. . .)

E m l é k e z e m : apámat hajdan véresre verték, mert tőszomszédunk, kertek alatt — külön, aforizmáló se paraszt, se ács — sárgaborítékos könyvecskét nyomott a kezébe (a másik, istenes szomszédnak — szorgos, budárember volt — furcsának tűnt, meggyóna). Nem soká böngészte apám Marxot — két napig. Álmatlanul. És siratta azután, mint szösze lánya az odaveszett babaruhát.

I d é z ü n k : „A vajdasági magyar könyvkiadó raktárában több ezer példányban hevernek a klasszikusok, Marx-Engels-Lenin művei.“ Hevernek és csak túl lassan kelnek az igazságtalanul olcsó piros könyvecskék. Marxnak túl kevés az olvasója!!

(Vajjon még mindig ilyen buta világot élünk? És hálátlant?!)

Valami új van a nap alatt,

valami érdekesítőn új a verőfényes nap alatt.

Tanuljunk hát és álmodozzunk!

Sztáncsics András